

Zarandul

ORGAN INDEPENDENT — CULTURAL, ECONOMIC ȘI DE INFORMAȚII — DIN VALEA CRIȘULUI ALB

APARE SUB CONDUCEREA UNUI COMITET
REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
BRAD

ABONAMENTE: 100 lei anual, 6 luni 60 lei
Instituții și bănci 150 lei
Muncitorii minieri și muncitorii agricultori 50 lei

APARE ÎN FIECARE JOI

Redactor responsabil: G. E. CAMBER

10 MAIU

Puține neamuri au avut soartă așa de vitegă ca neamul nostru românesc. Singuratic, în mijlocul atâtor limbi străine, mai mic la număr de cât acelea, dăruit cu locuri frumoase și bogate cari au atâtat pofta de cucerire a dușmanilor, el și-a trăit traiul când mai bine, când mai rău în curgerea vremilor, s'a strecurat printre valurile nevoilor și furtunile vrăjmașe și s'a folosit de momentele prielnice ce i-a dat veacul XIX ca să se ridice și să afirme în fața lumii vechia a lui zicătoare: „Apa trece, pietrele rămân“.

Ziua de 10 Maiu este încoronarea silințelor generațiilor trecute cari doriau unirea și întărirea țării. Când Carol I. a intrat în București în 1866 Maiu 10, el a pășit cu încredere în destinul noii sale patrii și cu dorința de a se devota pentru binele ei.

Puțin după începuturile de organizare lăuntrică, împrejurările au adus în 1877 războiul, pe care Suveranul și poporul l-au primit ca o grea, dar nobilă datorie. Succesul a încununat silințele noastre. Colo, peste Dunăre, alături cu armile împărăției rusești, tinăra noastră oaste a dat piept cu soldații cunoscuți prin a lor tărie ai Sultanului. Sprintenii călăreți, voiașii dorobanți cari schimbă în renume porecla de „Curcan“, au primit botezul focului și au dat comandantului lor o coroană de oțel pe care el o pus-o pe frunte în ziua de 10 Mai 1881.

Iată de ce se serbează în fiecare această dată. Simbol al vitejiei, ea se cinstește cu slujba de mulțumire către Cel a tot puternic și cu o defilare a armatei în fața statutei lui Mihaiu... Vitejia trecutului și Vitejia prezentului... Iată temeiul viitorului.

Gh. A.

Programul de 10 Maiu a Liceului ort. Rom. „Avram Iancu“ din Brad.

Serbarea zilei de 10 Mai 1934 se va desfășura cu următorul program:

1. Manifestație cu fanfara Societății.
2. Serviciul divin în piață la ora 10 a. m. Asociația corală va da răspunsurile.
3. Imnul regal: cor mixt, Asociația corală.
4. Însemnătatea zilei, conferință de prof. C. Rusu.
5. N. Oancea: „Sus inima români, corul elevilor.
6. Alex. Muntean: „Noi vrem unirea tuturor“, poezie declamată de Roșca Aurelea cl. V-a primară.
7. Mircea Rădulescu: „Zece Mai“, poezie decl. de Golcea Lazar cl. V-a primară.
8. „Coroana României“ poezie decl. de T. Părvu cl. VII-a.
9. I. Nicorescu: „Marș războinic“, corul elevilor.
10. I. Costescu: „10 Mai“, Asociația corală, acompaniată de fanfara Soc. „Mica“.
11. Defilarea.

Direcțiunea.

Mănăstirea Zarandului

(Continuare)

Urmașii jupânului Vladislav, „nobili bărbați“ Șorban și Ioan de Ribița sunt pomeniți pe la 1445 și 1461. Dintre voievozii cari au apărut între 1380—1420 și au trăit pe valea Crișului Alb, până prin mijlocul veacului al 18-lea, păstrând vechea organizație a cnezatelor de odinioară, trăesc urmași până astăzi, dar cu toții s'au instrăinat. Când și-au părăsit bisericile în eari se păstrează portretele, figurile chipeșe de români, cu pletele pe umeri și cu modele de cusături românești pe hainele soților strămoșilor, și-au pierdut și naționalitatea. Din costumul lui Bălea și Vladislav se vede că erau egali în cultură și pe aceeași poziție socială cu ceilalți cavaleri nobili ai timpului.⁶ Pe urmă, urmașii lor au făcut din ce în ce tot mai multe concesii și în privința religiei și în privința naționalității, până ce s'a pierdut în masa cuceritorilor.

3. Mănăstirea Vaca, era subordonată Prislopului. Despre originea ei veche și despre ctitorii ei nu știm nimic. Văcenii spun că datează de pe vremea curuților și că a fost luată de uniți, ceea ce corespunde cu statistica dela 1761—62, în care se spune „Monasterium hic existens, manet unitis“, ceea ce înseamnă, că mănăstirea care exista aici, în vremea aceea, a fost distribuită uniților. Atunci mănăstirea avea doi preoți uniți la nici o familie unită și 115 familii ortodoxe nu aveau nici un preot.⁷

Mănăstirea a fost distrusă, dar când, nu se știe.

Episcopul unit Petru P. Aron, cel care a dat generalului Buccow lista mănăstirilor ortodoxe cari trebuiau distruse sau date uniților, a dat mănăstirii dela Vaca o deosebită atențiune. Plănuia să facă din ea un centru de prozelitism pentru întreg Zarandul, — de aceea a luat măsuri să o restaureze și să-i facă o școală cu internat. La 1759 când Aron era la Zlatna, protopoul din Ilia, — Gyura împreună cu egumenul Varlaam, încheia cu aprobarea episcopului un contract cu zidarul luon din Zlatna, în sensul căruia în primăvara aceluiaș an trebuia să înceapă zidirea mănăstirii. Protopoul și egumenul se obligau să dea piatra, varul, lemnul și ferul, „lucrători câți vor trebui lângă zidari“, 300 floreni zidarului, mâncare împreună cu călugarii și câte o cupă de vinars la săptămână, sau în total cinci vedre. Pe lângă biserică maistorul mai avea să facă patru chilii pentru trapeză și școală, și patru chilii deasupra „cu toată cinstea și evlavie, ca să fie și de alții bine laudate“.⁸

În revoluția religioasă a călugărului Sofronie dela Cioara dintre anii 1759—61 care a trecut și prin Zarand unde a fost primit cu brațele deschise și apărut ca într'o cetate nebiruită, — mănăstirea Vaca a fost retrocedată ortodocșilor. La 1762 comisiunea aulică transilvană de sub președinția lui Buccow, ordonă

6. Ac. p. 30—36.

7. V. Ciobanu: Statistica Românilor din Ardeal, Cluj, 1926 p. 54.

8. A. Bunea: Episcopi P. P. Aron și Dion. Nevacovici, Blaj, — p. 323.

ca mănăstirea să fie restituită uniților, dar abia după repetate intervenții din partea lui P. P. Aron, mănăstirea ajunge din nou în stăpânirea uniților. Totuși, multă vreme nu a putut să-și mențină caracterul unit în mijlocul unei populații curat ortodoxe. Deja la 1765 în conscripția mănăstirilor făcută de episcopul unit At. Reduic, mănăstirea nu mai avea un călugăr, iar la 1772 era pustie.

Mănăstirea avea și o oarecare avere: o grădină mare (hotrus perampus), o vie, câteva holde de pământ lucrător și fânaș.⁹ O parte din averea mănăstirii — ultima — a rămas în posesiunea protopoului unit dela Baia de Criș până în 1921, când, se zice, de frica reformei agrare a vândut-o lui Teodor Golda din Vaca. În acest chip pământul a venit din nou acelora, cari și atunci când li s'a luat prin nelegiuire mănăstirea cu proprietățile și pământurile ei, au rămas credincioși în legea lor cea veche și adevărată, așteptând cu răbdare și cu încredere, să se împlinescă dreptatea și voia lui Dumnezeu.

Dovadă despre existența acestei mănăstiri ne-a rămas și în numirile „La mănăstire“, „Gura mănăstirii“ și „Părăul mănăstirii“ păstrate până astăzi în toponomia locului sfânt de odinioară.

Ruinele plângătoare ale mănăstirii se mai pot vedea și astăzi pe un părâu îngust între doi steni de piatră, pe hotarul ce desparte comuna Vaca, astăzi Crișan, de comuna Ribița. Dintre păreții ei pe cari se mai află încă urme de var, au crescut sălcii sălbatece, iar pe locul pivniții străjuiește un teiu.¹⁰

Până când, o Doamne, până când vor rămânea aceste locuri sfinte și sfințite prin veacuri de rugăciuni și suferințe, văduvite de podoaba unei mănăstiri, care să sporească credința și să desăvârșească evlavie pelerinilor, cari astăzi vin din toată țara să se închine marilor umbre, cari formează mândria munților Apuseni și coroana de glorie a vechiului Zarand?

Cu acest gând și cu această întrebare de conștiință, încheiem această scurtă dare de seamă, asupra mănăstirilor din Zarand. A fost aici și o mănăstire catolică, la Baia de Criș, pe care au moștenit-o — tristă moștenire — uniții de acolo, păstrându-și și în prezent numirea de „mănăstire“. Rolul ei în trecut a fost ca și rolul unui piron, bătut ca și altele multe, în carnea românului. Amintirea ei însă s'a îngropat deodată cu patronii și protectorii ei.

Revine generației de astăzi ca să cinstească ruinele „altarelor“ din trecut, să sărute cu evlavie ranele pământului strămoșesc, și țreziți la o nouă viață să lupte cu desăvârșit idealism la valorificarea și sporirea comorilor din trecut, dintre cari în Zarandul nostru trebuie necondiționat și fără întârziere să răsără... o nouă mănăstire...

II. V. Felea

9. Bunea, ap. cit. p. 328.

10. Comunicare făcută de Pr. M. Popovici din Mihaleni.

— DE-ALE PLUGĂRIEI —

Cultura Cânepei

Cânepa se cultivă în vederea fibrelor din care se extrage fuiorul ce se întrebuințează la fabricarea țesăturilor și pentru semințele sale din care să extrage un ulei ce se întrebuințează la: luminat, vâpșele și fabricarea săpunului.

Varietăți. În țară la noi se cultivă două soiuri de cânepă. Cânepa comună și de Bulonia, cea dintâi nu crește înaltă, dă însă un fuior fin, pe când cea de-a doua crește mai înaltă și se coace mai târziu, fuiorul ce să scoate este mai gros și mai tare.

Pământul și prepararea lui. Cânepa trebuie cultivată în terenurile argilioase, calcaro-argilo-nisipoase, bogate profunde și bine mărunțite. Ii privesc mult în pământurile de pe marginea rurilor, în văi și după spargerea livezilor naturale sau artificiale. El trebuie să fie bine lucrat, căci cu cât pământul va fi lucrat mai adânc și mărunțit bine cu atât cânepa va da recolte mai frumoase. Prepararea pe întinderi mici se face cu casmau (hârlețul) în care cas i se fac două săpături; iar pe întinderi mari se prepară cu plugul dându-i-se trei arături din care una toamna și cele-lalte primăvara. După aceea se grăpează de 2—3 ori pentru ca să se mărunțească bine pământul. Pe întinderi mici mărunțirea se face cu grebla.

Ingrășarea solului. Când pământul nu este fertil în de ajuns, atunci trebuie a-l îngrășa. Gunoii de grajduri bine descompus este bun, mai cu seamă gunoiul de oi. Se pune 20.000—30.000 kgr. la hectar. El trebuie dus la câmp din toamnă pentru a se descompune bine.

Timpul semănatului. În țară la noi timpul mai favorabil pentru a se semăna cânepa este de la Aprilie și până la finele lui Mai.

Alegerea semințelor. Pentru semănat semințele trebuie alese din cele mai bune și aceste se cunosc prin aceea că sînt grele și lucitoare, cu dungi negre, pe când cele rele sînt de culoare alburie și ușoară.

Cantitatea și sămânță. Variaza după scopul cultivei. Când cultivăm cânepa pentru fuior, se seamăna 150—200 kgr. la hectar. Când vrem să avem sămânța e de ajuns a semăna 60—100 kg. la hectar.

Acoperitul seminței. După semănat, semințele trebuiesc acoperite. Această operație

pe întinderi mari se face cu grapa și pe o întinderi mici cu grebla. În general sămânța trebuie îngropată la 5 cm. adâncime. Îngropându-se mai adânc, și mai cu seamă în pământurile argiloase, putrezesc. Pe întinderi mici se poate pune după semănat pae pe deasupra pământului, această grăbește germinațiunea, fiindcă ține umiditate în pământ.

Întreținerea constă în: spargerea coajei și plivitul.

Spargerea coajei. — Se întâmplă ca după o ploae pământul să prinză pe deasupra o coajă. Este necesar a o sparge însă cu mare băgare de seamă pentru a nu distruge germenii cari sînt foarte delicați.

Plivitul. — Cu toate că prin repede creștere cânepa se poate apăra singură de buruene, totuși trebuie plivită odată sau de două ori.

Recolta firelor. Se face după soiuri. Pentru cânepa maculă (de vară) recoltarea se face mai timpurie, culegându-se. Din cea finată (de toamnă) culesul se face cu băgare de seamă ca să nu se încurce cânepa. Pentru acest scop se lasă printre cânepa mici potecuțe pe unde lucrătorii să poată umbla. În general cânepa se smulge atunci când floarea a îngălbenit și aceasta să întâmplă pe la 12—14 Septembrie. Cânepa smulgându-se se formează snopușoare cări se leagă și se pun în picioare pentru a se uscă.

Când cânepa se seamăna numai pentru fuior, recolta se face numai odată.

Recolta semințelor. Se aleg plantele cele mai frumoase pentru a recolta semințele trebuincioase. Când cânepa de toamnă trebuie să producă sămînță și fulor, atunci sămînța trebuie recoltată, când e aproape de copt, lăsându-se întinsă pe pământ ca să se coace mai bine. În urmă se bate și se lasă la soare până se uscă bine, apoi trebuie a o dărmoni (ciurii) și a o pune la hambăr.

Conservarea semințelor. Pentru ca să mînța să nu putrezească și să nu peardă culoarea cenușie strălucitoare, trebuie ținută într'un loc aerisit și uscat, după recoltă e bine a se vîntura câte-va zile căci alt-fel să încălzesc. Când semința e pentru comerț, trebuie dată cât de curînd, căci scade treptat.

H. Codreanu

Țăranii, primarii și jurații veniți din Zarand detersă ordin, ca peste tot locul pe unde vor trece se aprindă tot ce aparține nobilimii ungurești precum și particularilor unguri.

Aceste publicațiuni fură ascultate, așa că deja în acea zi seara, o mulțime de țărani români, după ce aprinseră și prefăcură în ruină, curțile nobililor din Mintia, ajunseră cu inpușcături și strigăte înfiorătoare, la marginea de jos a orașului Deva, unde aprinseră vila văd. lui Adam Ribiczei, apoi împărțiți în mai multe cete, năvălira asupra suburbiei bulgare, voind să nimicească pe toți ungurii de acolo. Dar grănicerii români destinați pentru apărarea orașului, începură a trage cu armele, peste capetele țăranilor, cari înfricați se retraseră.

Văzând țăranii faptul acesta, se întoarseră iar la Mintia, și intrunindu-se în curtea nobilului Gyulai — acum prefăcură în ruină — începură a se sfătui, trimițînd din nou oameni prin comune să-i cheme, ca Duminică în 7 Noemvrie, să vină din nou să atace Deva. Țăranii români se adunară în număr destul de considerabil, așa că în ziua de 7 Noemvrie, atacul asupra Devei începu din nou.

La acest atac nefericit participară cam la 3—400 de țărani, cari strigau în gura mare „haidai cu porunca împăratului, și cu voia lui Dumnezeu”. În aceste strigăte ajunseră la marginea de jos a Devei pela orele 11. a. m. nu departe de fortăreață.

Locotenentul Pfeifer comandul fortăreței însă văzînd intențiunea ostilă a țăranilor luă cu dînsul 70 soldați grăniceri, și 74 husari români, și atacă pe resculați.

Intenția țăranilor însă nu era ca să atace armata; ei se considerau aliați credincoși a împăratului, și credeau că rezistența întinpinată în seara precedentă, a fost făcută de armată numai sub presiunea nobilimii ungurești din fortăreață. Dar acum când se văzură atacați din nou, și în mod serios, după mică rezistență, ajunseră într'o încercătură atât de mare, încât începură a se retrage în disordine către țărmul Mureșului, urmăriți fiind de armată și de nobilime.

În această luptă fură tăiați 72 de țărani o parte fură aruncați în Mureș, iar 44 fură făcuți prizonieri. — Așa scapă acest eraz de pericol.

Iar Horia cu trupa sa nu veni, și nici nu putu să vină, deoarece dînsul chiar în aceia zi ocupă Roșia. Publicațiunea că vine Horia era făcută numai ca să inspire curaj în țărani

Iobagii români în ambele aceste atacuri nu avură nici un comandant. Ei conduși fiind da ideia că armata imperială nu se ve opune, atacă Deva în mase, fiind înarmați numai cu ciomege, fureoale, lănci și foarte puțini cu arme de foc, așa că era de prevăzut, că victoria nu va fi pe partea lor, dacă va interveni armata.

Afară de lupta dela Deva, țăranii mai avură și alte mici ciocniri cu armata, la Bîntînți și în Țara Hațegului.

La Bîntînți ei fură atacați de armată chiar în momentul când încercară să distrugă castelul baronului Antonie Orban. În acest atac fură răniți, 20 de țărani, iar 41 făcuți prizonieri, și transportați la Deva.

Tot vicecoloneleul Karp atacă în ziua de 9 Noemvrie, cetele țăranilor din valea Hațegului, unde fură uciși 50 de țărani, iar o parte fugind își aflară moartea în apa Streiului.

(Va urma)

Revoluția lui Horia, Cloșca și Crișan

— Românii din Munții Abrudului —

(Continuare)

de: **Const. Tisu**

Toate aceste devastări fură făcute cu o iușală nespuse de mare, așa că în timp de o săptămână, dela proclamarea revoluției din Curechiu, întreg comitatul Zarandului și al Hunedoarei, era numai ruină.

În comitatul Hunedoarei au fost devastate 232 curți, iar numărul nobililor uciși era 133 persoane.

De fapt în comitatul Hunedoarei numărul persoanelor executate era mai mic ca în Zarand, din cauză că nobilii, simțînd catastrofa, și-au părăsit locuințele ascunzîndu-se prin diferite locuri, așa că trupele țăranilor resculați nu au aflat în drumul lor decât curți părăsite.

Atacul asupra Devei

Îndatăce revoluționarii ajunseră în valea Mureșului, începură a face planul cum să atace orașul Deva, acest oraș care acum devenise cuibul de vespă, deoarece intențiunea

lor era ca să devină stăpâni pe întreg comitatul Hunedoarei, și aceasta intențiune nu se putea realiza numai dacă ocupau Deva.

Ei ajunseră la marginea orașului Deva Vineri în 5 Noemvrie. Timp de pierdut nu era, din care cauză țăranii români și începură Sâmbătă în 6 Noemvrie să facă publicațiunile.

În scopul acesta fură trimiși diferiți curieri prin toate comunele vecine, cari umblînd din casă în casă îndemneau pe țărani, să vină din fiecare casă un om înarmat, să atace Deva, deoarece un om cu numele Horia a exoperat dela împăratul dreptul, să stingă întregul neam unguresc din Transilvania.

Le publicau mai departe, că și Horia vine cu trupa sa dela Alba Iulia, și în marginea Devei se vor uni cu toți, și atacînd Deva, vor preface orașul în cenușă, stirpînd întreaga nobilime adunată acolo, iar soldații cari se află acolo nu vor pușca asupra lor, ci din contră se vor alia cu ei.

Insemnătatea zilei de 10 MAIU

Noi Români — ca și alte neamuri avem două feluri de sărbători: bisericești și naționale. Intre sărbătorile noastre naționale cea mai de frunte este 10 Mai. Această zi are o întreită însemnătate pentru noi Români și anume:

La 10 Maiu 1866, adică la câteva luni după abdicarea marelui domnitor Alexandru Ioan Cuza, a venit în România tânărul principe Carol de Hohenzollern, (însoțit în tot timpul călătoriei de I. C. Brătianu), ales ca domnitor în locul contelui Filip de Flandra, care a refuzat să ne fie domn. În momentul pășirii sale pe pământul românesc, cu câteva zile înainte de a ajunge la București, a spus cuvintele memorabile: „Călcând pe pământul românesc, m'am făcut Român", care i-au servit ca deviză toată viața. Intâia însemnătate.

La 1877 izbucnește războiul ruso-turc. E anul, când întreaga viață și simțire românească din cele două Principate unite ale tânărului domnitor — așteaptă și dorește ruperea lanțurilor de robie seculară. — Se declară independența. — Turcii nu se lasă a fi bătuți ba încă, profitând de lipsa de tactică a Rușilor, — vor să-i svârle pe aceștia în Dunăre. — Vine vremea ca marea împărăție rusească, care dealungul veacurilor căutase să ne înghită, să ceară în mod serios ajutor dela țărișoara care reinviase abia de un deceniu. — Ni-se făgădui întregitatea teritoriului, cedarea celorlalte județe ale Basarabiei, căci celelalte trei: Cahul, Ismail și Bolgrad, ni-se cedase în urma convenției dela Paris (1856), și multe altele sub condițiunea să contribuim din răzputeri la înfrângerea armatelor turcești. Incredzătorii în făgăduielile moscovite, pornim la luptă alături de Ruși. Comanda armatelor aliate este incredzătoare prințului domnitor Carol. Strănepoții ostașilor lui Mircea, Ștefan și Mihai Viteazul înscriu în istoria lumii cele mai glorioase pagini. Înfrânți la Plevna, Smârdan, Vidin, etc. Turcii n'au altceva de făcut decât să ceară pace. Independența deci, se câștigă prin arme cu ajutorul vitejilor dorobanți, conduși de Mărăcineanu, Șonțu, etc.

Dar la încheierea tratatului de pace dela Berlin intimpinăm fel de fel de obstacole puse în cale tocmai de aceia pe cari scăpasem de furia armatelor turcești. Rușii se dovedesc a fi nerecunoscători. Ni-se răpesc și cele trei județe din sudul Basarabiei, cari se dau de congresul dela Berlin, vecinilor noștri hrăperei dela răsărit.

România, în schimb, drept „recompensă“ pentru serviciile aduse primește Dobrogea, provincie care aparținuse Țării Românești pe vremea lui Mircea cel Mare. Iată a doua însemnătate.

În urma războiului, Români, cari culeseră lauri victoriei pe câmpurile de luptă din Bulgaria de astăzi, merita o soartă mai bună.

La 14 Martie 1881 se declară de Parlament Regalitatea, iar la 10 Maiu, acelaș an are loc încoronarea. Statele străine cari avuseseră ocazia să releve calitățile poporului român, vitejia soldaților, etc., manifestate și petrecute în ultimele evenimente cari s'au încrestat adânc în cartea de povestiri adevărate a neamurilor pământului — pentru a nu se mai ștege niciodată, recunoscără rangul la care, România avea drept necontestat. — Iată a treia însemnătate a zilei de 10 Maiu.

Venirea prințului străin, Independența, Regalitatea. Iată trei evenimente care nu s'ar fi putut realiza dacă înaintașii noștri, cari au trăit în acele epoci de glorie, n'ar fi înțeles importanța proverbului popular „Unirea face puterea“ La 1859, Muntenii și Moldovenii și-au dat mâna spre a forma țara „Principatele Unite“ care deveni mai târziu România, cum era și firesc să se numească. La 1866, conducătorii ei căutând să-i asigure un viitor frumos printre țările globului au hotărât aducerea unui prinț străin, din familiile domnitoare eu-

ropene spre a pune capăt luptelor nefolositoare a băștinașilor pretendenți la domnie.

La 1877 se declară Independența care e întărită prin nenumăratele acte de glorie ale ostașilor români pe câmpiile Bulgarei.

La 1881 în ziua de 10 Mai Prințepel Carol, Eroul dela Plevna se încoronează ca Rege al României. De-acum încolo — începe pentru tânărul regat, al cărui Rege își făurise coroana regală dint'o țevă de tun, o eră de fericire și progres.

Venirea prințului Carol, Independența, Regalitatea. Toate acestea ne-au adus mărirea și înflorirea țării.

Să serbăm ziua de 10 Maiu cu venerațiune, cu însuflețirea pe care trebuie s'o aibă în astfel de momente înălțătoare oricine zice că e român, se simte român și cugetă românește.

Emil I. Cioroianu.

Starea semănăturilor

Din rapoartele sosite la ministerni de agricultură reiese că n'a plouat decât în munții Moldovei și Bucovinei. Ploile căzute în unele județe de șes au fost lipsite de intensitate și n'au avut niciun efect asupra solului.

Cu toate acestea grâul timpuriu merge încă bine; însă „grâul târziu“ a început să fie întors.

Semănăturile de primăvară timpurii au răsărit; cele târzii n'au răsărit încă.

În schimb, pomii se prezintă bine pre-tutindeni și nu se semnaleză omizi.

Semănăturile însă au început să fie atacate de insecte.

Pentru ridicarea troițelor cu ocazia comemorării 150 ani dela Revoluțiunea lui Horia, Cloșca și Crișan,

S'a incasat:

Primăria orașului Hunedoara	Lei 500
Radovică Ioan funcț. Soc. „Mica“ Brad	100
Școala primară din Gura-Barza prin	
Suciu Lazăr inv.	Lei 250
Școala primară din Țărățel prin	
Lungu Teodor inv.	Lei 250
Nicolae Bogdan meseriaș Soc. „Mica“ Brad	100
Librăria Zarand Brad	Lei 1200
Clasa V-a dela liceul „A. Iancu“ Brad	1705
Clasa VI-a	990
Teatrul de Vest (Tibor)	600
Colecta părintelui Birău din Buceș	320
Societatea „Mica“ Brad	23000
Pr. Virgil Perian	200
Dimitrie Zapan avocat	100
Discul bisericii din Brad	84
Total:	Lei 29399
	C. Ciocan.

Domnule Director,

Vă rog să publicați în ziarul dstră următoarele: În seara de 28/IV 1934 notarul Szekely, pe la oarele 11 noaptea a venit cu un car, însoțit de soție și un băiat străin, de au dus dela notariat mai multe haine și o mașină de cusut; fără ca să încunoștințeze autoritățile comunale.

Ne mirăm cum de acest notar suspendat a aflat de bine, chiar noaptea, pe la oarele 11-12, ca să ducă hainile. Rugăm autoritățile comunale să ia măsuri contra lui ca nu peste vreo câteva zile să se spargă iar ceva comunei, fără ca să fi auzit nimenea.

Mai mulți locuitori din comuna Tebea.

**„Reclama e
s u f l e t u l
comerțului”.**
**Datați o reclamă la
ziarul nostru
și observați rezultatul.**

DIN BAI A DE CRIȘ.

Cinci copii

slovaci dela școala romano-ca-
tolică revin la școala de stat

În Baia de Criș tăesc 2 familii slovace, Baltzer Ștefan și Ignat. Copii acestora în număr de 5 (cinci) urmau până azi șc. rom. cat. din loc. Căci la fiecare început de an școlarii erau asaltați de către unii domni de națiune maghiară, cointeresați de această școală minoritară, care azi funcționează cu vre-o 8—9 copii din loc.

Onorabilele familii slovace sus amintite, în urma acțiunii purtate de dir. șc. prim. de stat din loc, d. P. Incicău, convingându-se de folosul culturii românești ce și-o pot câștiga copii în școala statului, au îndrumat copii la această șc.

Astfel cei cinci copii slovaci fiind exmatriculați de șc. rom. cat. urmează foarte regulat cursurile școlii de stat, împrietenindu-se cu copii românilor.

Părinții lor își declară în toate ocaziunile originea lor slovacă, afirmându-se ca buni conaționali și spunând că România este o patrie a lor și e aliată Ceho-Slovaciei, unde locuiesc frații lor, cari au luptat și luptă alături de români în diferite ocaziuni, după cum au luptat și reprezentanții națiunii Ceho-Slovace în parlamentul ungar, alături de parlamentarii români, ducând în comun acțiunea și lupta pentru distrugerea jugului și desrobirea neamurilor cotopte de imperialismul Austro-Ungar. Onoarea lor.

P. I.

VĂ RUGĂM

A ACHITA

ABONAMENTUL

După ploaie...

Ție T...

Incet te'nalți
O, vâl frumos și des de ceață!...
Voiești s'ajungi
Până la culmi
La culmile de gheață
A falnicului Rătezat...
Și cum te'ntinzi
Ca să cuprinzi
Și larga și frumoasa Vale
A vechilor Străbuni!...

Cine va ști,
Măine ce-i fi
Din ceace apari tu azi?
O parte — poate —
Ne va umbri
De razele de soare,
Sau — poate — vre-un strop
Ne va stropi
Pe fața înviorătoare...
Dar sigur:
Noi când vom fi duși,
— Plecați din astă lume —
Ne-i cereală,
Ca lacrima
Mormântul unui nume...

H. 3. 5. 925.

Neamțu

Cinema „ORIENT” Brad

Joi în 10 Maiu

**„Condicuța
Galbenă”**

dramă rusească cu:
**Elissa Landi și
Lionel Barrymore**

Știri de tot felul

— Dl Insp. gen. Dr. Mihăilescu Sorin, din Ministerul agriculturii, a inspectat Duminecă în 22 l. c. regiunea pomiferă a Bradului.

— Autobus lovit cu pietre. Cursa ce face ruta Băița Deva, în Nevoies, a fost lovită cu pietre de un individ necunoscut.

— Preot nou. În Vălișoara a fost ales, a 3-a zi de Paști, paroh Dl. Alexie Popa licențiat al Academiei teologice din Sibiu, fost elev al liceului nostru din Brad.

Dorim mult spor la muncă.

Dela subsecția Orăștie

Dare de seamă

În ziua de Luni 23 Aprilie a. c. s'a ținut în localul școlii primare de Stat pentru fete întrunirea adunării generale a învățătorilor din plasa Orăștie, sub președinția dlui dir. șc. pensionar Avram Dublșcu — Romoșel —, asistat de domnii: Emil I. Cioroianu — Orăștie — secretar și Subrevizor școlar Ioan Stăneasa, cassier. Ordinea de zi a fost următoarea:

1. Darea de seamă a președintelui, secretarului și casierului.
2. Alegerea noului comitet.
3. Chestiuni profesionale.
4. Propuneri și interpelări.

Ședința a fost deschisă de dl. președinte Avram Dublșcu care salută pe cei prezenți. Adunarea fiind în numărul prevăzut de Statut se procedează la alegerea a doi scrutatori. Sunt aleși: Dșoara inv. Ana Lupan și dl. Fenișan.

Dl. preș. face darea de seamă despre mersul asociației în anul expirat.

Dl. Emil I. Cioroianu face darea de seamă despre mersul asociației dela înființare, descriind pe scurt luptele ce au trebuit să fie duse din toate puterile, dela subsecție până la Asociația Generală, în frunte cu energiul ei președinte dl. D. V. Ţoni, pentru înlăturarea diferitelor nedreptăți. Dl. Ion Stăneasa, cassier, face darea de seamă a gestiunii pe 1933 din care se constată că mulți colegi nu sunt la curent cu plata cotizățiilor, preconizând unele măsuri pentru intrarea în ordine.

Adunarea aprobă prin aclamațiuni dările de seamă dând descărcare de gestiune comitetului. Se procedează la alegerea noului comitet. Ședința e presidată de dl. Avram Dublșcu, președinte de vârstă; prin aclamațiuni au fost aleși: dl. Nicolae Crețu, dir. șc. președinte, dl. Emil I. Cioroianu vicepreședinte; dl. Remus Dănilă secretar; dl. Ioan Stăneasa cassier, iar ca membrii: dșoara dir. Ana Căndea, dș. inv. Eugenia Drăgan, dnii Ene Negulescu, Iordache Popa și Ștefan Sârbu.

Avându-se în vedere prevederile art. 7 din Statut, aliniatul 3, spre a contribui cât mai mult la intensificarea culturai în masele poporului nostru au fost aleși deoseamenea: dna Emilia Ivăscoiu, dl. Fenișan și dl. Stan Gligor.

Dl. președinte Nicolae Crețu, mulțumeste adunării și făgăduiește că va lupta în comun acord cu toții pentru prosperarea subsecției și a tagme învățătorescilor.

Dl. Emil Cioroianu mulțumeste deoseamenea și făgăduiește că va lupta din toate puterile pentru ameliorarea soartei învățătorimeii, în special a celei începătoare în rândurile căreia se socotește și dânsul.

Dl. Petre Cimponeriu propune ca fostul președinte, dl. Avram Dublșcu, să-i se confere în semn de omagiu demnitatea de președinte de onoare a subsecției noastre. Propunerea e primită cu vii aplauze. Dl. Dublșcu mulțumeste și promite că va fi și de aici înainte un membru convins al Asociației noastre. Dl. Emil Cioroianu face propunerea ca Asociația Orăștie să adere la acțiunea întreprinsă de marele român Stelian Popescu directorul ziarului Universul împotriva revisionismului. Propunerea este primită cu aclamațiuni unanime. Universul și dl. Stelian Popescu sunt obiectul unor manifestații de simpatie. În continuare dl. Emil I. Cioroianu propune să se trimită din partea biroului, marelui inițiator al Ligii Antirevizioniste române, o adresă de adeziune.

Se aprobă cu unanimitate.

Dl. Ioan Stăneasa propune ca dl. Lupea Cugir să încaseze toate cotizățiile restante. Adunarea aprobă. Tot dânsul propune, având în vedere că dela Aprilie curent s'a revenit la sistemul chitanțelor salariu, ca percepția Orăștie să încaseze cotizățiile de acum înainte, pe baza tabloului ce-l-se va pune la dispoziția de cei îndrept. Adunarea aprobă.

Dl. P. Cimponeriu, inv. student la drept Cluj, propune să ieșim din asociații regională Cluj, motivând ca aceasta n'a venit și nu înțelege să vină în ajutorul învățătorimii, deci nu-și justifică existența. În continuare cere să nu mai contribuim absolut cu nimic la susținerea ei, iar de acum înainte să ținem pentru subsecție minimum 60%—20% pentru secția județeană și 20% pentru Asociația generală. Adunarea având în vedere prevederile art. 46 din Statut aprobă că propunerea făcută să figuresc printre dizideratele subsecției se vor fi comunicate centrului și susținute în adunarea generală ce se va ține la 10 Septembrie 1934. După propunerile făcute s'a votat următoarea noțiune:

Învățătorimea din plasa Orăștie, județul Hunedoara, întrunită în adunare generală la Orăștie, hotărăște și cere:

1. Recunoașterea datoriei contractate de Stat prin neaplicarea legii de armonizare a salariilor în anii 1928, 1929, 1930, etc. până în prezent. Diferența cuvenită să se plătească fie în numerar, fie în rentă de Stat sau bonuri de impozit.

2. Achitarea cât mai urgentă a diferențelor de salariu cuvenite învățătorilor din acest județ cari au fost numiți cu titlu definitiv pe ziua de 1 Septembrie 1927 precum și a tuturor sumelor cuvenite până la 1931 inclusiv pentru cari s'au întocmit state de plată la timp dar cari n'an fost ordonate nici până în prezent. Plata să se facă în modul arătat mai sus.

3. Învățătorilor, trimiși de Onor. Minister în toamna anului 1924, cari și-au luat angajamentul de-a servi pentru totdeauna în zona eteroglotă, unii servesc pe ogorul culturii noastre naționale fără întrerupere dela numire până în prezent și ale căror angajamente au fost acceptate prin ord. Onor. Minister No. 93841/1927 să li se acorde conform art. 159 din lege cel puțin gradații din trei în trei ani socotite dela numire.

4. Inscrierea în bugetul anului 1934 935 a tuturor gradațiilor ajunse la termen.

5. Inscrierea sporurilor cuvenite prin definitivare și înaintare.

7. Inscrierea sumelor necesare ca să se respecte pe vittor art. 139 din lege privitor la plata suplinitorului în cazul concediului de boală.

7. Trecerea în lege a unei dispoziții privitoare la examenul de diferență pentru liceu, în sensul ca să se țină în fiecare an.

8. Modificarea legii de armonizare a salariilor din 1927 în sensul ca învățătorii începători până la gradul II inclusiv să fie încadrați satisfăcător conform desideratului exprimat și votat de toate congresele învățătorescilor asigurându-li-se astfel un minimum de existență.

9. Pentru întreținerea școlilor, fondurile din bugetul comunelor să se adune așa cum au cerut congresele învățătorescilor la comitetul școlar județean și să se distribuie de acolo conform necesității diferitelor școli după norme serioase și echitabile.

Adunarea generală dă mandat deplin dlui vicepreședinte Emil I. Cioroianu de a înainta această moțiune dlui Ministru dr. Constantiu Anghelescu precum și dlui V. Ţoni, președintele Asociației Generale a Învățătorilor din România. Nemaifitnd nimic de discutat ședința s'a ridicat.

Știri Sportive

„Mica” — Mihai Viteazu (A.-Iulia) 0 : 0

Jocul de Duminecă n'a corespuns așteptărilor. La început se făcea pronosticuri: 3 : 0 pentru M. V., altul 4 : 2 sau 3 : 1 pentru Mica etc.

Spectatorii au plecat de la match deziluzionați. Mulți au regretat că s'au deplasat până la Gurabarza, spunea că un asemenea match nu le-ar mai trebui să vadă.

Eu unul spun că fost un joc onest. Se luptau bieții băieți cu balonul de-1 duceau până la poartă și aci... iară înapoi la cealaltă. Tot așa timp de 90 min. fără ca vreunul să-i facă vânt în „goal”.

Ce s'or fi gândit ei... dacă nu vor să ne bage goal nouă, pentru ce noi să bângăm lor!!!

Nu este aceasta. La ambele echipe, s'a observat lipsa de sootheuri la poartă. De fapt sootheuri a fost destule, dar nu la poartă! ci peste poartă, s'au pe lângă poartă.

Ca să facem o descriere a jocului ar fi inutil, fiindcă ar însemna să repetăm mereu același lucru; că M. V. ajungea în fața porții gazdelor și trăgeau afară, (bineînțeles în urma unor splendide combinații) peste poartă.

Gazdele la fel; portarul degaja, înaintași ajungeau până în terenul advers și aci înapoi.

De aceia și publicul a fost enervat tot timpul. Abia aștepta să se termine, mulți plecând chiar cu 10 min. înainte de terminare.

Eu le-am spus: Nu fiți supărați, știți de ce nu și-a arătat Mica adevărata valoare? O păstrează pentru a arăta joi 10 Maiu în matchul ce-l susțin contra Vulturilor din Lugoș...

Echipele au jucat în următ. formații:
Mica: Henrik, Sturek, (?) Barbu, Mateș, Trifu, Haiduc, Jeszenszki, Aliman, Pop, Bortos,

Barcsi II. M. Viteazu: Techeti, Jov, Ivanovici, Lenger, Meșter, Barbu, Breda, Crișan, Moldoveanu, Margineanu și Nimu.

S'a remarcat de la Mica: Sturek care a fost stălpul echipei, Trifu și Haiduc. Aliman în declin de formă, iar Bortos? prospera.

De la M. Viteazu ne-a plăcut întreaga echipă și mai ales Meșter și Moldoveanu.

Arb.tru Dl. Kraus (Petroșani), bine.

Neguț

Din Zdrapți

Cu flori și ramuri de măsline a fost primit în Jerusalem Mântuitorul, care însoțit de Sf. Apostoli, aducea triumful bunei și al păcii asupra celui rău.

Cu flori și ramuri verzi au întâmpinat zdrăpțenii în ziua de 29 Aprilie — pe luminători satelor care vin, ea în fiecare an, să-i adape din isvorul științei.

Un bun prilej de satisfacție sufletească pentru cei care au luat parte la această conferință învățătorescă ce a avut loc în acea comună. În ședința intimă s'a ținut o lecție de gimnastică propunător fiind dl. Toma Mihai inv. în Zdrapt. După terminarea ședinței intime, toți cei prezenți au mers la biserica ortodoxă din localitate.

Imediat după terminarea sf. slujbe, a urmat ședința prielnică. Cuvântul de deschidere l-a avut dl. Ion Fodor, simpaticul colaborator al „Zarandului”, care este și președinte al cercului cultural învățătoresc din regiunea Crișcior. Dl. Toma Mihai ne-a arătat activitatea școlară prin poezii și cântece executate de copii.

Dl. Traian Ștefan inv. în Gurabarza a vorbit sătenilor despre „Rolul școlii în educația satelor” care, după cum îi este obiceiul, a vorbit bine.

La închiderea ședinței a reluat cuvântul dl. președinte Fodor, mulțumind sătenilor pentru atenția care au dat-o celor spuse. Felul cum a vorbit domnia sa ne fac să spunem: „Iată un învățător”, după cum Napoleon a spus despre Goethe: „Iată un om”.

Nu mai puțin avem de spus colegului Toma și colegului său la acea școală, care au știut să impună locuitorilor din sat, dragostea de școală.

Stan Șerban

Excursiune

În zilele de 30 Aprilie și Mai 1 a. c. elevii șc. primare din com. Grohot, Ribicioara de jos, sus și Uibărești împreună cu inv. respectivi au făcut o frumoasă excursie școlară la Gura-Barza vizitând uzina electrică, steamurile și toate instalațiile aurifere; la Brad, au vizitat șc. primară de băieți, biserica ortodoxă rom., liceul Avram Iancu, muzeul geologic, etc.

În continuare am vizitat șc. primară și biserica din Mesteacăn în care se găsește o cruce cu inscripțiuni din timpul lui Horia, Cloșca și Crișan; mina de cărbuni din Tebea precum gorunul lui Horia și mormântul lui A. Iancu dela biserica din Tebea.

În tot locul am fost bine primiți, dându-mi-se explicațiunile necesare.

Deacea aducem și pe această cale calde mulțumiri: Reprezentanților Soc. „Mica” — cari ne — au pus la dispoziție trenul pentru transportarea elevilor în modgratuit și incuviințarea pentru vizitarea instalațiilor; D-lui C. Ciocan, dir. liceului A. Iancu care cu multă bună voință a stat la dispoziția elevilor, făcându-le experiențe și explicațiuni fizice și anatomice, în laboratorul liceului, predând aproape întreaga materie de St. naț. precursură în programa analitică a șc. primare.

Totodată mulțumim D-lui dir. Băloșiu precum și colegilor inv. cari ne-au dat concursul pentru încarțuirea elevilor, punându-ne la dispoziție două sale de clasă.

Această excursie va rămânea mult timp vie în mintea tinerilor școlari, cari în majoritate nu-și cunoșteau decât casa părintească și satul respectiv, neavând posibilitatea a cerceta cel puțin împrejurimile.

Cum aceste împrejurimi, sunt bogate în reliquie istorice, ar fi de dorit ca fiecare șc. primară, cel puțin din acest ținut, să întreprindă astfel de excursiuni întărind prin aceasta învățământul local.

Cor.

— Membrii guvernului au fost zilele trecute prin țara Moșilor, interesându-se de aproape de nevoile populației.